

KRIZ
GONAZA
KRI

Vsebina 4. zvezka :

P. Gvido Rant O. F. M.: Dvignite glave, ker približuje se vaše odrešenje!	113
F. Č.: Sadhu Sundar Singh	116
Jože Pogačnik: Cilji in pomen našega poduhovljenja	122
France Vodnik: O slišim te...	125
Magajna Bogomir: Parcival	126
France Vodnik: Grob v puštinji	128

„Križ na Gori“

stane za dijake 20 Din, za vse druge 30 Din (od incl. 5. štev. dalje do konca tekočega šolskega leta). — Uprava: Kolportajni oddelek »Slovenca«, Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana. Uredništvo: Akademski dom, Miklošičeva cesta št. 5, Ljubljana.

Odgovorni urednik: **Anton Vodnik.**

Izdaja: **Akadska zveza.**

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

KRIŽ NA GORI

GLASILO KATOLIŠKEGA SLOVENSKEGA DIJAŠTVA

Lefnik I.

1924/25

Štev. 8.

P. Gvido Rant O. F. M.:

Dvignite glave, ker približuje se vaše odrešenje!

(Lk, 21.)

Mogočno vrvenje je pretresalo svet: hrepenenje po odrešenju je doseglo svoj višek. Narodi so čakali Odrešenika, pred vsemi Izrael. Med tem ljudstvom je vstal prerok, zadnji v vrsti prerokov Stare Zaveze, ki je gledal v preteklost, ki je zrl v prihajajoči novi svet: Janez Krstnik. Prišel je, da bi oznanil bližajoče se odrešenje, začetek novega kraljestva in prihod novega kralja, maziljenca božjega. Dežela je vriskala veselja: prihaja, prihaja veliko, novo, davno že obljubljeno, dolgo zaželjeno. Toda glej: hipoma je zaprla prerokova usta volja propale kraljeve žene, ki jo je razžalila beseda Krstnika. V temni trdnjavi nad Mrtvim morjem je zrl in strmelo vanj zidovje ječe. Ah, kako strašno je biti iztrgan iz velikega dela v trenutku, ko se bližajo velike reči. Toda ena tolažba je ostala vklenjenemu božjemu junaku, velika tolažba: Jezus. O njem hiti vest po deželi. Lastni učenci, ki so ga smeli v ječi obiskovati, so mu povedali, kaj se o Jezusu govori. Nekateri izmed njih so dvomili, zato je poslal dva in zastavil po njih Kristusu jasno vprašnje: »Si ti, ki ima priti, ali naj drugega čakamo?« (Mt. 11, 2.)

Prav to vprašanje je tudi vprašanje našega časa. Večkrat se podarja, da je sedanji čas v marsičem podoben času, ki se je v njem rodil Kristus. Bil je to čas razkroja; stari svet je legal v grob, stari politični ideali so se izgubljali, v stare bogove niso več verovali in stari nazori o človeku in njegovi bitnosti so ginili. V veliki praznoti in negotovosti, ki je vsled tega nastala, so si mnogi pomagali s tem, da so pritegnili nase toliko sveta, kolikor so ga mogli. Poželjenje po moči in uživanju je neizmerno narastlo in narodi so videli ter na sebi čutili orgije hudega, kakor jih odtakrat ni več videl svet. Bolj resno misleči so se trudili, da bi ohranili stari red, v kolikor je bilo sploh mogoče. Drugi so se oklepali nečesa novega, iskali so svojo tolažbo v najrazličnejših sistemih filozofije ali pa v češčenju perzijskih in egipčanskih božanstev. Frivolnost in praznoverje sta se borila za vladu nad duhovi. V tej duševni stiski se je polastilo duhov napeto pričakovanje. Nekdo mora priti, ki bo prinesel pomoč, ki bo uresničil to, kar pretresa sluteča srca. Slutili so,

da je čas dozorel, da stoje narodi ob prevratu sveta. Ta svetovni položaj nam poleg prarazodetja pojasni dejstvo, zakaj naletimo celo pri poganskih pesnikih na mesta z mesijansko vsebino.

Podobno pričakovanje napolnjuje tudi naš čas. Čutimo, da mora nekaj novega priti. Oziramo se po poslancu božjem, ki nam bo to novo prinesel. In nekaj čudovitega se je zgodilo. Oči ljudi se zopet obračajo na Jezusa, kakor že dolgo prej ne. Iz njega izhaja privlačna sila, ki nas vleče k njemu v prepričanju, da nam more samo Jezus pokazati pot v novi svet.

K Jezusu prihajajo zopet zastopniki duševnih sil, ki gíbljejo današnji svet, s starim vprašanjem Janeza Krstnika: »Si ti, ki ima priti, ali naj drugega čakamo?« Današnji znanstveni svet se je že tako daleč prebil, da se ne upa kratkomalo pobijati religije sploh. Splošno je namreč postalo prepričanje, da človek ne more duševno živeti, ako se ne nasloni na večne moči, ki nas nosijo. Tudi svobodomiselci hočejo imeti religijo, seveda neko novo religijo, pa naj si bo ta religija kult prirode ali kult človeštva ali kult vsestranske prostosti in individualnosti ali kaj drugega. Vsi ti duhovi časte Kristusa, ako niso že popolnoma posiroveli, vendar pa izjavljajo: Jezus ne more biti naš voditelj. Otrok časa je, ki leži daleč za nami. Njegovo svetovno naziranje v mnogih točkah ni naše. Potrebujemo rešenika, ki vstaja iz moderne vede in kulture in uteši hrepenenje modernega človeka. Od preteklosti nočemo vedno živeti, piti hočemo iz čistih studencev, kopravimo po novem razodetju. Zakaj naj bi zopet ne prišlo nekaj novega? Saj zgodovina še ni dovršena. — Odklanjajoče doni iz teh vrst vprašanje: »Si ti, ki ima priti, ali naj drugega čakamo?«

Druga truma prihaja k Jezusu. To so ljudje, ki zahtevajo novo moralo. Njih geslo je: svobodna in močna osebnost. Človeka hočejo oprostiti verig tradicionalne morale, hočejo mu odvzeti bremena konvencionalnih navad, ki duše njegovo samobitnost. Prost šare starih zapovedi, ponosno, lepo in veselo naj se človek razvija po lastnih zakonih svojega bistva. Samo na ta način bo človeštvo doseglo svojo pravo čast. Iščejo tedaj rešenika močnih. Ozirajo se po nekom, ki naj bi to novo človeštvo utelesil. Začasno se drže Nietzscheja, Emersona in drugih, a vendar pričakujejo drugega, ki bo hrepenenje otrok našega časa udejavil. Tudi ti prihajajo k Jezusu; zakaj priznati morajo, da je največji izmed rojenih od žen. Toda v njem in na njem je mnogo stvari, ki jih nočejo. Preveč je Boga in premalo človeka; namesto prostosti in izživetja govori o pokorščini in premagovanju samega sebe, namesto blaženosti sveta uči premaganje sveta. Med njimi je mnogo takih, ki spoštujejo Jezusa; ne bi se radi od njega ločili, zato boječe vprašujejo: »Si ti, ki ima priti, ali naj drugega čakamo?«

Tretji sprevod prihaja: največji izmed vseh. To so ljudje, prevzeti socialnega navdušenja, polni upanja v nov prihajajoči red človeške družbe. Socialno prenovljenje kliče k luči, ustvarja kraljestvo sreče na zemlji,

prinaša človeštvu odrešenje od zla tisočletij. Te množice hrepene po odrešeniku slabotnih. Gotovo bodo Jezusa razglasili za svojega vodnika in učitelja. Saj je storil, kar so oni hoteli: razglasil je pravice šibkejših, prinesel ubogim veselo blagovest, ustanovil bratstvo vseh ljudi in oznanil kraljestvo veselja. Pa tudi ti omahujejo in kličejo: »Zakaj ni do sedaj pomagal, zakaj ni zgradil nebeškega kraljestva na zemlji? Ali more sploh še pomagati? Ali niso vsi, ki upajo na socialno odrešenje, prisiljeni, da si sami pomagajo? Ljudstvo mora postati svoj lastni rešenik. Narurni razvoj bo sam ustvaril kraljestvo sreče in blagostanja. In pot do socialnega preropenja nam namesto vere kaže — veda!« Tako govore; svoje misli pa izgovarjajo v tonu, ki iz njega drgeta zadržana ljubezen. Da, biva socialno hrepenenje, ki zastavlja nujno vprašanje: »Si ti, ki ima priti, ali naj drugega čakamo? Kajne, da si ti tisti?«

Pa ne samo moderni iskavci govore tako. Tudi mi, ki smo mogoče šele po dolgem času in težkih bojih našli v Jezusu resnico, stojimo tu in tam pred tem vprašanjem. Gledamo, kaj krščanski narodi delajo, kako žive in se trudimo z vprašanjem, kako naj si to razlagamo. Kako groznega medsebojnega klanja kristjanov smo bili priča med svetovno vojno! In sedaj? Koliko nizkosti še vlada med nami! Današnji rod hoče uživati, kar in kakor se še ni uživalo. Odtod emancipacija vseh stanov in vsake starosti od obzirnosti ter od zapovedi Boga in zgodovine. Oblastveno patentirana, higijenično zajamčena ali v samomorni divjosti storjena, se valí po ulicah, hišah in salonih, po vseh sferah življenja nasladnost in tisočera kultura mesa. V resnici stoletje s fiziognomijo, ki spominja na izrek preroka: »Canes impudentissimi nescierunt saturitatem.« (Iz. 56, 11.) Koliko neodkritosrčnosti in hinavščine si pod plaščem krščanstva pridobiva moč. Kako velika mrzlica pretresa telo sedanje človeške družbe. Pred kako nepreglednim novim razvojem, pred kako neizmernimi težavami in dalekosežnimi problemi stojimo danes. Da, sila in beda je velika. V tisočernih srcih živi zahteva: Nekaj novega mora priti. Tako ne more dalje iti. Pomoč mora priti, luč mora zasijati. Kdo bo prinesel pomoč? Odkod bo prišla luč? Ali je on tisti, ki nam bo prinesel pomoč, iz katerega bo izšla luč, ki je bil rojen v božični noči, ali naj čakamo drugega? Da, on je, samo treba ga je prav razumeti in si uravnati svoje življenje po njegovem nauku in duhu.

Naše krščanstvo mora postati pred vsem bolj živo in resnično. Zakaj oko ljudi vedno bolj jasno vidi neizmerno laž, ki se drži našega krščanskega življenja, grozno nasprotje med tem, kar izpovedujemo in med tem, kar delamo in smo. Priproste zahteve evangelija nam morajo biti vse bolj resne, kakor so nam bile do sedaj. Naše življenje mora postati bolj priprosto, jasno in veselo, kakor priroda spomladi, kakor svetlo solnce na jasnem nebu. Ker pa najdemo tako življenje v evangeliju Jezusovem, zato nas srce tako zelo k njemu vleče. Gledamo ga z novimi očmi, našemu rodu je na novo rojen. To je storila naša beda, ki nas je pripeljala bliže k njemu; to je storil v prvi vrsti Bog, ki pusti na novo vzhajati

pati svojo luč v naših dušah. Popolnoma napačna je trditev, da Jezus ni dovolj modern; zakaj priznati moramo, da je daleč pred nami in se moramo z vso silo truditi, če hočemo spoznati globokost in rekel bi nekako drznost njegovih misli. Kdor išče pravo prostost in moč osebnosti, naj mu mirno sledi. Kje najdemo postavo, tako kraljevo, kot je njegova? Kdo je vrednost človekovo tako visoko cenil kot on, ki je rekel: »Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi?« (Mt. 16, 26.) Kdo je človeka tako oprostil vezi suženjskih moči kot so: denar, strah pred ljudmi, trpljenje, usoda, smrt? Vsi, ki še upajo v socialno obnovo, naj gredo k njemu. Učil je svetost šibkejšega, združil Boga, dušo in človeka na način, kakor si ga bolj globoko ne moremo niti misliti. Mi vsi smo v tem oziru še silno daleč, da bi ga popolnoma razumeli.

Kratko povedano: Jezus ni za nami, ampak pred nami. Saj ni ustanovil religije, ki naj bi s sedanjimi religijami vred nekoč propadla, ne, ustanovil in odkril nam je kraljestvo božje, čigar bistvo je in bo ostalo isto v vseh izpremubah časa. V Jezusu se jasno razodevajo zadnji, neminljivi cilji človeka in človeštva. Ti se ne izpreminjajo. Naša dolžnost je, da jih vedno bolj spoznavamo in se odločno borimo za njihovo udeležitev v nas samih in v človeški družbi. Ni nam dal zapovedi, ki s časom izgube svojo veljavo, ampak take, ki so prav tako neizpremenljive kakor zakoni prirode. Dokler bo tedaj ostal Bog Bog, človek človek, svet svet, bo ostal Jezus pot, resnica in življenje, večno mlado solnce duhov.

Srčno stopimo v sedanji silno razburjeni čas kot ljudje, ki verujemo, upamo, ljubimo in delamo. Saj gremo proti solncu, saj se upanje narodov veča. Dan Gospodov se je približal.

F. Č.:

Sadhu Sundar Singh.

V dosedanji kritiki naše dobe in našega duhovnega življenja in v vsem viharinem iskanju in v vsem hrepenenju po globini, po življenju, po prenovljenju samega sebe — je postalo vsaj to očitno, da človeški duši ni obstanka, ni moči in rasti, če ne črpa iz dna, iz svojih elementarnih sil, iz njihove stvarjajoče igre in protiigre. V posebni meri velja to za religijo in religiozno življenje. Vsa lepota in vsa izpoved duše izgubi v tem svetu svojo oporo in moč, če se naslanja na vse drugo, samo na to ne, kar bi duša v teh trenutkih in urah morala v sebi gojiti.

Kajti to kaže izkušnja, da je religiji filozofija, znanost, pravna institucija, celo etika in umetnost pravzaprav odveč (kvečem, da jo posredno podpira), da se nam v religiji širijo vrata našega življenja v novo dimenzijo ter da more duša postati od tega žalostna ali vesela. Vse, kar je imela doslej pred sabo, ostane morda na svojem mestu, na isti točki tuzemskih vrednot, a vsak pojav se

javlja odslej v senci svetlobe božje, prinaša oznanjenje o stiku z večnostjo ter kaže pot v nedoglednost, katere se duša z bojaznijo oprijemlje.

To se kratko pravi: religiozno življenje je mogoče obnoviti, poglobiti, vstvariti v prvi vrsti, ozir. izključno iz religioznega življenja samega, njegove bitnosti in strukture, iz njegovih specifičnih motivov in sil.

In v tem pogledu naj posredujejo naslednje strani, da izkažejo pomembnost sodobnega religioznega genija Sadha Sundar Singha. Nikakor ga ni mogoče staviti za absoluten zgled, morda bo res, kar se mu oporeka, da posamezni njegovi življenjski podatki niso zanesljivi,¹ a v celoti to ne spremeni nič na njegovi pomembnosti za religiozno življenje samo. Z mirno vestjo ga lahko uvrstimo v vrsto s pesnikom-filozofom Tagorejem ter politikom in probuditeljem indijske neodvisnosti Gandhijem.

Kakor ta dva naj nam bo tudi on vodnik do hrepenenja po popolnosti, do domotožja po Gospodu, do onega klica v našem srcu, ki ne more ostati brez odziva, do onega zvanja naše duše, da bo hodila po stopnjah krščanske ljubezni. A naše stališče napram Singhu nam ne sme biti ovira, da priznamo tudi pomanjkljivosti njegovega religioznega ideala.

I. Singhova življenjska pot.²

Singh izhaja iz stare, odlične in imovite rodbine Sikh. Sikhizem je bil reformna religija, ki je nastala sintetično iz hinduizma in izlama; bil je to deloma naiven religiozen personalizem, ki je v molitvi v srčni ljubezni in iskrenem zapuanju iskal stika z Bogom; deloma pa se izražal v neosebnelem panteističnem združevanju z božanstvom. — S starimi čistimi elementi indijskih tradicij je združeval izlamsko idejo absolutne predestinacije, vnaprej določene usode in nauk o krivdi in odrešenju; toda poleg tega personalističnega elementa sili v ospredje še druga stran: v Bogu osrečena duša je pozabila na odrešenje in si želi nirvane, se hoče potopiti v nadindividualni brahmi.

Mnogo zunanosti, askeze, formalnosti in ritualizma iz starega hinduizma je v sikhizmu izgínilo, ko se je povzpел do izrazitega spiritualizma; in v tej čisti in izraziti religiji je vzrastle Sundar Singh.

Rodil se je 3. julija 1889 v vasi Rampur v Pataliji. Kljub razkošju in bogastvu je globoka religiozna mati odmalega gojila v njem čut za božanstvo in večnost. S sedmim letom je poznal svete knjige svojih očetov in vedno jasneje si je začrtal smer, da ne bi postal površen in posvetelem kakor njegovi bratje. Mati mu je govorila o miru duše in ljubezni do religije in o želji, naj postane sveti s a d h u. Pozneje, ko se mu je veliko iskanje utešilo in srce umirilo v Kristusu, je rekel: »Sveti duh me je napravil za kristjana, toda moja mati me je dovedla do sadha. Bil sem v najboljšem teološkem kolegiju — materino srce je najboljši kolegij na svetu.«

S 14 letom je izgubil mater, v času, ko so se že začeli njegovi religiozni boji. Vedno bolj se je zaril v svete knjige in po vsej sili iskal miru: z vsemi sredstvi, ki so mu jih nudili hinduizem, budizem in mohamedanizem, je hotel sebe rešiti, toda miru ni mogel najti.

Spoznal je bil medtem tudi biblijo; toda zagnusila se mu je in kjer se je dalo, je sežigal svete knjige. Pa vendar je čutil moč duha, ki je potekala iz njih. Dvoje Kristusovih besed se je vpičilo v njegovo dušo: »Pridite k meni vsi...

¹ Prim. o tem članke Sierpa v »Stimmen der Zeit« 1924/25, zvezek 2—4.

² Literatura: Heiler F., S. S. Singh 1924. München, Reinhardt, kjer je vsa nadaljnja literatura. To delo je znanstvene in religiozne vrednosti ter prinaša celotna mesta iz Singhovih govorov in spisov.

in boste našli mir svojim dušam« in »Tako je Bog ljubil svet, da je dal svojega edinorojenega sina...«. Boj med hinduizmom in krščanstvom ga je skoraj strl, v hudem izbruhu jeze je sežgal biblijo. 16. decembra 1904 je rekel, da je religija zapada napačna, da jo moramo uničiti.

V tem obupnem notranjem nemiru se je sklenil usmrtiti v nadi, da najde vsaj v drugem življenju mir. Na predvečer 18. decembra se je poslovil od očeta, zjutraj se je izkopal in začel moliti: »O Bog, če sploh si, pokaži mi pravo pot, sicer se bom usmrtil.« Neprestano je molil in nenadoma je zazrl v svoji kamrici veliko svetlobo; mislil je, da gori hiša, toda zagledal je v svetlobnem oblaku človeški obraz in zaslišal je besede: »Doklej me boš preganjal? Jaz sem za te umrl, jaz sem dal življenje za te.« In spoznal je Kristusa in njegova notranjost se je spremenila; občutil je, kako ga je prevzelo novo življenje, mir in veselje sta se naselila v njegovo dušo in sta »zanesla nebesa v njegovo srce.« Ta mir ga ni zapustil odslej nikdar več.

To izpreobrnenje, ki ga treba po izrečnih besedah Singha samega smatrati za nadnaravni čin in ga skoro ni mogoče tolmačiti zgolj genetično-psihološko, je postalo zanj klic božji, postal je kristjan in sklenil postati o z n a n j e v a v e c evangelijski. Po večjih neprilikah v domačem življenju je bil krščen v anglikanski cerkvi, postal je pravi sadhu, menih-asket in v tej sveti obleki je začel 16-letni mladenič svojo misijonsko pot po vzhodu. Izbral si je najtežja tla, notranji Tibet in kljub vsem težavam je prodrl v osrčje te krščanstvu popolnoma nedostopne in kulturno tuje dežele. Leta 1912. je bil ponovno v Tibetu, nato je deloval v vzhodni Indiji. Začetkom 1914 je bival v Bengaliji. Preživel je hude muke, preganjanja, nasilstva. Med svetovno vojno je deloval v južni Indiji, prišel je na Japonsko; povsod je vzbujal duše k življenju evangelijskega.

Februarja 1920 se je napotil v Evropo. V anglikanskih cerkvah v Birminghamu, Oxfordu in Westminsteru je govoril pred brezštevilnim občinstvom, bil je mimogrede v Parizu in Ameriki. L. 1921. je zopet govoril v tibetskih vaseh. L. 1922. se je mudil v Švici, na Nemškem in Skandinavskem. Po treh mesecih se je za vedno vrnil v Indijo.

Vtis Singhovih govorov v Evropi je bil nadvse globok. Njegova prikazen in beseda je prišla duše, njegovo veliko notranje bogastvo je prešlo kot nova svetloba v otopela srca in tisoči so našli pot nazaj do čudežne milosti svojega mojstra in gospoda. Najhujši racionalisti so klonili pred plemenito in resnično osebnostjo, ki jih je razorožila morda za vedno.

Singhu samemu je prinesla Evropa najhujše razočaranje; vedel je o degeneraciji kristjanov, toda ni si mogel predstavljati, da ne bo našel skoraj nič Kristusove ljubezni med njimi. V njegovi ponižnolepi duši je vzvalo ogorčenje, odvrnil se je od Evrope, ki hlepi za mamonom in uživanjem, in se vrnil v svoj svet, kjer ljudje težijo za resnico in spasom duše, kjer sprejemajo evangelij z veselim srcem. Da bi mogel v Tibetu umreti za Kristusa, je Singhova srčna želja. »Če pride ta dan, ga bom sprejel z veseljem. Vsako leto se vračam tja, in morda boste že prihodnje leto čuli, da sem tam izgubil tudi jaz življenje. Tedaj pa ne mislite, on je mrtev, ampak recite, prišel je v nebesa in življenje, on je pri Kristusu v življenju dopolnjenja.«

II. Singhovo religiozno življenje.

Znani nemški teolog Heiler pravi, da se bere Singhov životopis kot čudežna legenda in bi ga kritični razum moral uvrstiti v svet nezdgovinskih legendarnih faktov, ako bi Singh ne živel med nami in bi ne imeli zanesljivih njegovih sodobnikov, ki jasno izpovedajo, da gre pri njem za človeka, ki živi popolnoma v večnosti, ki doživlja čudeže milosti in jih zopet drugim posreduje.

A. Vita contemplativa.

Vir, iz katerega potekajo Singhu vse sile, je bogato notranje religiozno življenje, predvsem molitev. »Po ljudeh molitve more Bog storiti velike reči.« Molitev je svet, v katerem živi, v katerem se obnavlja njegovo pobožno življenje, njegova jaka in iskrena ljubezen do Kristusa, njegova ogromna požrtvovalnost in apostolska vnema. Sam pravi: »Vse, kar sem našel, sem dosegel samo po molitvi. — Samo hrepenenje in molitev odpirata Bogu prostor v našem srcu. Duhovnih stvari nam Bog ne more dati brez molitve.« Najgloblji misteriji krščanstva se odpro prosečemu srcu: »Iti morate v tišino in tam moliti h Kristusu; tedaj boste čuli njegov glas, tedaj bo govoril vaši duši, tedaj ga boste spoznali, kakršen je. Sam bo prišel, da vam dà moči, veselja in miru.«

Singhu ni molitev naivna, otroška prošnja za pomoč v življenjskih zadregah, pa tudi ne napeta, globoka meditacija, v kateri išče človek evdaimonistično utehe v sebi, njegova molitev je med obema ekstremoma: »Bistvo molitve ni v tem, da nekaj od Boga želimo, temveč da odpremo svoja srca Bogu, da z njim govorimo in živimo z njim v stalnem občevanju. Pravi smisel molitve ne tiči v tem, da prosimo za blagoslov, temveč da sprejmemo njega, ki je dajavec vsega blagoslova. Moliti se ne pravi prosjačiti, moliti se pravi v Bogu biti in žiti.« Podobno še v nešteti drugih besedah in podobah.

Molitev dela čudeže, čeprav ne preobrača volje božje po naših malenkostnih željah. Največji čudež pa stori Bog mučenemu in obupanemu srcu, dà mu blaženi mir. Pripomniti treba, da loči Singh zavestno molitev od mistične kontemplacije, ki se navadno izgublja v notranjosti molivca samega. Zato se njegova molitev ne izgublja v praznoto, Bog mu odgovarja, razkriva se mu: »On govori duši in takoj zapopademo, kar nam hoče povedati, podobno kot v pogovoru. Vemo že, kar bo druga duša povedala, preden spregovori o tem. Tako govori Bog v najgloblji tišini duše. Njegove misli prodirajo neposredno, brez besedi v našega duha in često so to misli, ki ne gredo v besede.«

Sadhu Singh sam je napisal dvoje molitev, ki nam dopuščata, da zazremo na dno njegove v molitvi utripajoče duše: imata en cilj, Boga samega in njegovo čast. Človeka uči moliti in če mu duša sledi, se zdi, da so naše molitve doslej bile čisto zunanje in površne.

Sadhovo kontemplativno življenje pozna tudi ekstazo. V svojih govorih ne omenja tega svojega posebnega daru. Izjavil pa se je tozadevno določno. Ekstaza mu pomeni neposredno molčeče gledanje onostranskega življenja. Odtod mu prihajajo nove duševne sile. Ekstaza mu je izreden dar, normalno občevanje z Bogom se vrši v molitvi.

Poleg molitve in ekstaze doživlja Singh neizrekljiv notranji mir, ki se ne pojavlja samo prilično, temveč prekvaša vse njegovo življenje. Ta mir, ki mu ga more dati samo Kristus, gre preko vsakega izraza. »Je tako čudotvoren mir, da bi ga vam rad pokazal. A to je nemogoče; kajti tega miru ne more nihče videti, ni besed, da bi ga vam izrazil. Oni pa, kojih duhovne oči so odprte, ga morejo razumeti.« Ta mir ga spremlja zlasti v trpljenju in preganjanju. Ležal je zaprt med mrličmi, »toda imel sem božji mir v svojem srcu.«

Notranja umiritev in pravo veselje vzraščata v Singhovi duši posebno in v najčistejši obliki, če se duša očiščuje v trpljenju. »Če sem imel trpeti za svojega odrešenika, mi je bila njegova prisotnost tako svetla kot opoldansko solnce.« V nešteti drugih besedah poudarja veliko dušno spoznanje, da sta križ in trpljenje sredstvi, ki posredujeta človeku najglobljo in najčistejšo blaženost.

Celotno kontemplativno življenje Singhovo nosi nekak izrazit žig in pečat, ki ga Sadhu imenuje najraje: »r a j n a z e m l j i«. Vse njegovo življenje od spreobrnjenja dalje se mu zdi življenje v nebesih. »To je moje prepričanje, zadnjih 16 let sem živel v raju. Kristjan živi že tu na zemlji v raju. Večno življenje živi v molitvi in se začne že na zemlji.«

B. Vita activa.

Življenje v raju ne poteka Singh u v la g o d n e m p r e m i š l j e v a n j u, t e m v e č v n a j j a č j i d e l a v n o s t i, v n e u m o r n e m d e l u, v l j u b e z n i z a s v o j e b r a t e z d r u ž u j e »kontemplativno življenje z aktivnim« (Heiler). Čudeže milosti, ki jih dnevno prejema »ob nogah mojstrovih« v molčeči molitvi, prenaša v oznanjevanju in dušnem skrbstvu v druge duše. »Če smo res prejeli ljubezen Kristusovo in jo doumeli, ne moremo mirno in tiho sedeti. Moramo iti ven in jo dati drugim.« Kristjan razsiplje svojo ljubezen; sila, ki jo je prejel od Boga, navidezno izginja, a se zopet vrača. Sadhu obsoja vsako izključno mistiko. Reka Jordan se izteka v Mrtvo morje. Prav tako so po Singh u m r t v i k r i s t j a n i, m r t v e c e r k v e, v k a t e r e s e d o t a k a ž i v l j e n j s k a v o d a e v a n g e l i j a, i z k a t e r i h p a s e n e i z l i v a v o p l o d i t e v g r u d e.

Za drugo svojo važno nalogo smatra Sadhu pričevanje za Kristusa; napolnjuje ga teženje pričati o čudežnih delih, ki jih je Bog v njem dovršil. Tiha njegova želja je, da dá nekoč svoje življenje zanj.

Če pogledamo kratko Singhovo religiozno življenje, lahko rečemo, da združuje enakomerno življenje premišljevanja in dejanja, da živi, kot pravi sam, »pač tako, da je v tem svetu, da pa ni od tega sveta«. V lepi priliki je pojasnil odnos človeka do sveta: »Svet je sličen oceanu. Če je res, da brez vode ne moremo živeti, je prav tako resnično, da ne moremo živeti, če se pogrezamo v vodi, kajti v vodi je življenje, pa tudi smrt.« In podobno še drugje.

Da se izognemo nevarnostim sveta, se treba zopet nasloniti na molitev. »Če živimo v molitvi, smo v Bogu zavarovani.« Molitev dela dvojni čudež: uresniči stik duše z Bogom in dá človeku moč, da snuje v svetu, ne da bi se v njem izgubil.

III. Religiozni pojmovni svet Sadhu Singha.

Heiler sodi, da spada Singh v vrsto »naivnih« religioznih osebnosti, ne v vrsto premišljajočih, sistematično in teološko razčlenjajočih, — torej v podobno vrsto s sv. Frančiškom, ne pa s sv. Avguštinom ali sv. Tomažem. Da živi neposredno, da mu je najjačji dokaz za vse: »expertus sum,« da je sam doživel odrešenje svoje duše. Zdi se, da ima Heiler prav. Nešteto besed Singhovih govori za to. »Z razumom samim ne moremo najti Kristusa. Tudi v knjigah ga ne moremo najti. Religija je stvar srca; dati moramo svoja srca, potem izkusimo njegovo moč in se nam razodene. Srce je tempelj božji, in če je srce polno božje pričujočnosti, bo tudi razum razsvetljen. Srce vidi delj v večnost kot glava.« Podobno Tomaž Kempčan na več mestih svoje Imitacije.

Toda notranje prerोजenje ni golo čuvstvo, sloni in korenini v nadnaravni, božji istinitosti. O tem svetu treba imeti čim čistejše pojme. Singhove religiozne predstave so produkt njegove močne in globoke duše, izražene so v pestrih, izrazitih podobah in slikah, ki sličejo čudovito svetopisemskim.

Bog — vsaka beseda je nezadostna, da izrazi to istinitost. »Bog nima jezika,« in duša je žalostna, da o njem ne more govoriti. Je »ocean ljubezni«. On hoče, da živimo v tem oceanu. »Bog sam ima rad, da molimo; da Bog in duša težita drug proti drugemu...« Bog je razsipajoča ljubezen, ljubezen je

njegovo bistvo. Singh ne pozna Boga jeze in maščevanja. Človeka obsodi imantna sila greha.

Bog nam je nedostopen. »Tu pa je Kristus; On je Bog, je odsev nevidnega Boga; le v njem moremo Boga zagledati, v nebesih in na zemlji.« V dolgi vrsti slik in besed nam riše Singh učlovečenje, živega Kristusa odrešenika in posredovavca vsega religioznega življenja. Priznava popolnoma zgodovinsko osebnost Jezusovo, pa tudi večnega Kristusa. Smrt na križu tolmači precej spiritualistično, in težišče njegove kristologije ni toliko v preteklosti kot v sedanjosti: v središču njegovega žitja in bitja je živi Kristus, ki deluje v grešnih srcih s svojo božjo močjo in ljubeznijo neprestano do današnjega dne. »Ne verujem v Jezusa Kristusa, ker sem o njem bral v bibliji — jaz sem ga videl in doživel in ga poznam iz svoje dnevne izkušnje.« Pred vsem ceni Kristusa odrešenika in gospoda duš, Kristus kot vzor človeka mu ni vse. »Božanstvo Kristusovo in odrešenje sta fundamentalni zadevi. Brez teh krščanstvo nima več poslanstva; tedaj ni več kot nravni nauk kakor je tudi budizem.«

Pojmovanje odrešenja se drži pri Singhu neoplatonizma. Greh so mu omedlele, zabrisane sicer lepe poteze duše, ki jih nosi od nekdanj v sebi. »Greh ni nič ustvarjenega, kar bi imelo samo v sebi bit. Je samo stanje zablode in pogubljenja. Svetloba ima obstoj, a tema ga nima.« — Odrešenja, odpuščanja grehov, miru duše si ne moremo sami pridobiti. »Hotel sem biti dober, imel sem željo storiti dobro, toda nisem imel moči za to.« Odrešenje, ki ga doseže človek, je odpuščanje grehov. »A vse, popolno odrešenje je prostost od greha, ne samo odpuščanje grehov. Po Kristusu zveličan biti se pravi, prejeti po njem novo življenje, postati nov človek.«

Obnovitev srca po odrešilni božji milosti je osnova vsega nravnega življenja. V tem tiči za Sadha tudi odločilna razlika med krščansko in naravno etiko. »Nrvoslovci sveta pravijo: Stori dobro, in sam boš dober. A jaz pravim (Kristusove besede): Bodi najprej sam dober (po milostni obnovi). Dobra dela pridejo sama po sebi, če je srce dobro in obnovljeno.«

Če se je človek notranje izpremenil po milosti, je v stanu doseči najvišje, postati Bogu sličen. (O panteizmu pri Singhu ni govora.) »Nekoč sem vprašal, kaj misli Kristus z izrekom: Bodite popolni, kot je vaš oče v nebesih. On ne pravi: bodite popolni kot angeli in preroki. Ali se to pravi, da naj bomo kot Bog? ... Dobil sem odgovor: Bog hoče, da smo njemu enaki, ker ljubezen teži vedno za objektom, ki je v ljubezni sebi enak. Če živi Kristus v nas, bomo oblikovani po njegovi podobi.«

Tudi o čudežih ima Singh svojo sliko; vedno poudarja, da dobiva za religioznega človeka zunanji svet svoje lice in da se godijo največji čudeži v odrešenju, v notranjosti, ne v zunanjih dejanjih.

Do posmrtnega življenja zavzema določno stališče. Loči troje stopenj nebes: prvo na tem svetu, ostali dve po smrti. V večno pogubitev grešnikov ne veruje, temveč veruje v končno odrešitev in zveličanje vseh.

Biblijo ceni Sadhu zelo visoko, pojmuje jo mistično-pneumatično. Sicer pa daje prednost pravi religioznosti. »Janez je počival na Kristusovih prsih. Imel je gorško srce in ni govoril od ust do ust, temveč z Jezusom od srca do srca. Zato ga je bolje razumel. Drugi apostoli so stavili vprašanja in bili zadovoljni, če so dobili od Kristusa odgovor, on pa je počival ob Jezusu. Mislim, da je želel nekaj, kar je šlo od srca do srca.«

Do cerkve, do kake religiozne skupnosti, liturgične celotnosti, skupne organizacije, ki šele po svoji celoti posreduje spas duše, zavzema Sadhu žal negativno stališče. Loči dvojce vrst krščanstva: cerkveno »za mase«, ki ne morejo živeti brez avtoritete in prosto krščanstvo mističnih duš, ki hodijo po

samotnih potih do božanstva. — Na drugi strani pa se mu dozdeva, da pripada vsem. »Prost sem, grem lahko, kamorkoli; zame ni meja posameznih cerkva. Kajti v globini srca in božjega občevanja so vsi kristjani eno, v Kristusu imamo vsi en jezik, ki je za nas zadosten.« Kakor vidimo, manjka Singhu ene bistvene točke, ki bi sledila iz njegovega siceršnjega značaja, iz njegove čudovite poniznosti: da bi se podredil v celotnost, skupnost religioznega življenja, v kateri vlada bratska medsebojnost in prav tako očetovsko vodstvo in skrbstvo ter varnost pred stranpotmi in zmotami.

IV. Singhov pomen za vzhod in zapad.

Sadhu Sundar Singh spada brezdvomno med velike stvarjajoče religiozne duhove. Kakšen dalekosežen pomen ima za vzhod, je danes še težko reči. Heiler se je o tem obširno izrazil, jezuit Sierp je o tem skeptik.

Misliti pa dasta človeku vsaj dve dejstvi. Vsekakor je značilno, da prihaja iz Azije čuteča in globoka religiozna duša, ki išče v krščanstvu zadnjo točko in umirjenje v Kristusu. Nikdo ne bo odrekal azijskim religijam globine in veličine. A če celo Azijci iz vse svoje bitnosti prihajajo do krščanstva, naj nam ti slučajji bodo opozoritev, da naše zapadne cerkve še niso izčrpale svojih sil, da še niso odrevenele, da v njih še živi Kristus; opozoritev, da so vsi naši sodobni poizkusi, obnoviti religijo iz azijskih virov duhovnega življenja, poizkusi dvomljive vrednosti. Dobili bomo lahko mnogo od vzhoda, a krščanstva nam vzhod ne bo nadomestil. Zato nam bo Sadhu lahko vodnik preko skepse, racionalizma, dogmatizma in okostenelega formalizma ter oznanjevalec Kristusa in njegovega kraljestva.

Druga stvar pa, ki da misliti, je bodočnost Indije. Vprašanje je, bo-li Sadhu kaj spremenil na njenem dosedanem licu; ali je dovolj globoko segel v njene skrite zaklade in bo-li sklade njenega duhovnega življenja preložil v prid Kristusu Gospodu, bo-li postal njegov apostol? O tem vprašanju ugibati je težko in neumestno; odločati ne moremo o njem, a misliti pa moramo nanj.

Jože Pogačnik:

Cilji in pomen našega poduhovljenja.

Poduhovljenje!

S psihologično nujnostjo se je porodil ta pokret, tako da človek, ki ume svoj čas in njegovo usmerjenje, vidi v njem popolnoma zdrav pojav duhovne narave človekove. Umljivo je tudi, da se je ta preokret pokazal pri onih, ki so najgloblje izkusili praznino vsega snovnega, torej pri ljudeh in narodih, ki so trpeli. Drugod — n. pr. pri zapadnih narodih — je pa to novo hotenje samo odjeknilo, razvilo pa se ni.

Duh je, ki je najvišja vrednota na zemlji, duh vladaj! Ali duh je dvcjen: prvi je od zgoraj, drugi od spodaj. Zato je treba paziti, da se to novo hrepenenje po duhovnem obrne na pravo pot in ne zaide v psevdospiritualizem, ki je bolezen in ki vedno žalostno konča. Kakor vedno v zgodovini in — od staroveških misterijev preko montanistov, naših skakačev do pietistov — tako spremljajo taka blodna gibanja tudi danes pravo duhovno obnovo pod nazivi kakor adventizem, teosofizem, spiri-

tizem, o katerih je znano, da so prav za prav povzročili veliko rusko nesrečo. Že davno pred Rasputinom so rusko boljšo družbo vladali ti »mistični« preroki, ki so občevali z »duhovi« in oznanjali neko nadkrščanstvo, pri vsem tem pa se smatrali za najbolj zveste vernike. Spiritist Filip je namesto carja vladal Rusijo.¹

Dasi se ni bati, da bi razsodna družba tako hitro zašla v take usodne zablode, vendar je treba možate previdnosti, da ostane ves pokret zdrav, zlasti ker se vsako intenzivno stremljenje rado obrne tja, kjer se pot odpre in ne vpraša, je li prav ali ne. Na ta način se lahko zmaliči vsak idealizem. Pokret bodi organski, rasti mora iz sebe, a uprav, ker je organski, rabi hrane kakor vse živo pod solncem, rabi krepcila in pobude, ki je pač iščejo pokretaši pred vsem v svojem kulturnem obzorju.

Tako tudi današnje hotenje. Zelo škodljivo pa bi bilo, če bi pri tem pozabili na dobo, ki je naši najbolj sorodna, na epohalne zaklade krščanskega srednjega veka, ki morejo dati razkošne hrane našim dnevom.

Naša doba je zastrupljena od protestantizma. Ne le znanost, sploh vse mišljenje se giblje v omejenem krogu protestantskega obzorja. In ta strup smo mi Slovenci vsrkali ob enem z nemško kulturo.

Preseneti nas morda na prvi pogled taka trditev, pa je vendar resnična. Uprav to je usodno, da se tega niti ne zavedamo.

Ali ne prevladuje pri vsem našem razumništvu prepričanje, da se prava kultura začne z reformacijo in humanizmom? Vse starejše toliko velja, kolikor je ceni novi kulturni tok. Filozofija se začne s Spinozo, Humom in Kantom, znanost šele z eksperimentalno metodo 17. stoletja. Prejšnja stoletja veljajo za neuka. Najbolj značilno za to aprioristično mišljenje je sodba modernega človeka o sholastiki, ki je v njegovih očeh le mrtvi šolski predmet starodavnih primitivnih šol, življenju tuje učenje na pamet.² Vse to nas je naučil protestantski duh.

In vendar je srednji vek zakladnica kulture, tudi za naš čas. Da, celo večji je bil od naše dobe: On je zidal, moderni čas pa notranjo kulturo razdira. Srednji vek je poznal sintezo in harmonio v individualnem in prav tako tudi v socialnem življenju; in danes — razkroj v lastni notranjosti in nerešena nasprotja med stanovi. Zdi se mi celo, da je največje stoletje v zgodovini sploh 13. stoletje. Največ pozitivnega dela je bilo takrat storjenega. Znanosti so cvetele in zorele: pravo se je povzpelo do popolnosti, teologija in filozofija sta prišli do univerzalne sinteze, Aristotel je oživel, Arabci

¹ Prim. D'Herbigny: La tyrannie soviétique et le malheur russe. »Spes«, Paris, 1923.

² To se sicer da opravičiti: Moderni študent je spoznal sholastiko iz površnih ekscerptov prosvetljene dobe, ki je v neutemeljeni mržnji do vsega katoliškega stavila staro modrost namenoma v tako luč. Te učne knjige so privedle do takega pojma o sholastiki. Seveda, ko pa je njena prava vsebina in njena življenjska moč ostala »zaklenjena kamrica«.

so pomagali širiti obzorje. Za notranjo obnovo je poskrbel čudoviti Frančišek, socialna gibanja so se izražala v križarjih, plameneča nasprotja prejšnjih stoletij so se rešila, papež in cesar sporazumela, vzhod se je združil z zapadom: nastala je univerzalna urejena človeška družba, gospodarsko blagostanje in socialno pravičnost je spremljala kultura s svojimi vrednotami in umetnost je kmalu pognala čudovito popolen sad v — Danteju, ki je svojo gigantsko vizijo — odtis in zrcalo svoje velike dobe — postavil uprav v leto 1300. Vsa stremjenja, ki so gnala že par stoletij, so takrat prirastla do vrhunca in se strnila v enoten in univerzalen krščanski svetovni nazor.

Moderna doba se toliko ponaša s svojimi psihologičnimi izsledki, veruje, da je uprav ona razkrila in dognala zakone človeške duše. In res je veliko storila. Ali če se človek zatopi v genijalne srednjeveške pisatelje, ostrmi: Ti ljudje so poznali skrivnosti človeškega srca! Skoro igraje so razlagali vzroke, potek in cilje tajinstvenega čustvovanja, ki je današnjemu človeku le še nerazumljivo doživetje, nedoegnano in tolikokrat dušeče, bridko. In ne samo poznali, ampak tudi zdraviti so znali intimne dogodke v človeški duši. Čustev niso ubijali kakor to dela moderni intelektualizem, pa jim tudi niso dovolili, da bi se divje razrasli po zgledu francoskih naturalistov ali Nemca Nietzscheja. Zlahtnili so srce in ga navajali k pozitivnemu, konstruktivnemu čustvovanju. Morda najgloblji med vsemi je ognjeni svetilnik Bernard, ko razlaga mistično »Salomonovo krono« — harmonijo čustvenega življenja.

Malo ve o vsem tem moderni človek. Če pozna gotiko, če ljubi sv. Frančiška, je že mnogo. Nasitil pa svoje prazne duše, žal, še ni s tem bogastvom, celo asiškega ubožčka gleda neredko skoz protestantska očala in vidi v njem — »katoliškega panteista«. Treba je, da zopet odkrijemo ta svet, spoznati moramo velike osebnosti one dobe, prave kulturne stebre, ki so vtisnili svoj pečat stoletjem, treba se je zaglobiti v njihovo mišljenje. Misleci, kakor jih je rodilo 11. in 13. stoletje in pozneje španski kulturni krog, bi znali razvneti današnje stremjenje do entuziazma; treba bi bilo samo, da se osvobodimo predsodkov, ki nam jih je vcepila moderna, protestantsko enostranska vzgoja in kultura. Saj je vsa današnja »življenska modrost«, ki človeka toliko poživi, — pa naj jo razlaga Foerster, Marden, Carlyle ali kdo drugi, — le medel odsvit in drobtina iz srednjeveške umetnosti življenja. Treba je samo oči odpreti v ono dobo in boš o tem prepričan. Zakladi prave mistike so skoraj še nedvignjeni in vendar bi bila ta zlasti za nas, čustveno visoko razvite Slované, prava kulturna pridobitev.

Ali nikakor ne smemo pri tem zavreči modernih pozitivnih vrednot. Zateči se k staremu kulturnemu svetu, se ne pravi zatajiti svojega, se ne pravi vcepljati apatijo do modernega, kakor menijo kratkovidni, ampak se pravi razširiti svoje kulturno obzorje, prestopiti magični ris modernega ozkosrčnega mišljenja, stremeti po novi,

toliko potrebni sintezi človeške misli. Široko, vseobsegajoče mora postati naše srce! V tem je še le pravi univerzalizem in kozmopolitizem.³

Mi, katoliški Slovenci, moramo za tem stremeti tem bolj, ker zdravi del našega naroda, to je oni del, ki še ni proniknila vanj laži-kultura naše inteligence, živi hvala Bogu še vedno v ozračju onega velikega kulturnega kroga. In prav iz tistega nravno zdravega in naravnega jedra, — ki se v javnosti ne rine v ospredje in žije v samotnih, od mest in prometnih črt odaljenih vaseh —, bo izšel prepород našega naroda. Dozdaj sta živela narod in inteligenca vsak v svojem kulturnem krogu, in sta bila ostro ločena med seboj. Zato tolika odtujenost: meščan in inteligent ne razume ljudstva, ne najde več poti vanj, celo jezika se ne more več pri njem učiti; ljudstvo pa gleda inteligenta kot človeka iz tujega sveta.

Tako ima novi duhovni pokret svojo veliko nalogo in svoj veliki pomen: on bo pod zgoraj očitnimi pogoji našel vez med inteligenco in ljudstvom. Treba je, da se rešimo škodljivega vpliva modernega enostranskega protestantizma, bolj povdarimo in razvijemo svoje pristne, slovanske talente ter jih oplodimo z nam mnogo bolj odgovarjajočimi vrednotami krščanskih stoletij.

Potem pride do nove, lepe dobe našega narodnega življenja, v kateri bosta inteligenca in ljudstvo predstavljala eno celoto, en, samosvoj organizem, v katerem bo razumništvo duša, vodilni princip, oživljavajoč in doječ vse narodno telo, tesno zvezano z njim.

Tja hoče in tja mora naša duhovnost!

Glejte, veliki cilj!

³ Uprav v tem — se mi zdi — je prava veličina našega Mahniča, da je znal združiti moderne dobrine s starimi. Jedro njegovo je v njegovi sintezi. In k tej je naš narod poklican že po svoji geografski legi.

France Vodnik:

O slišim te . . .

O slišim te, Jezus moj;
za zadnjo temò, za zadnjo nočjo
ihliš, ker ne morem s teboj,
o slišim te, Jezus moj!

In v duši z muko, z muko,
ki jo med vsemi sam poznaš,
ko mi rešitve ne svetosti ne daš,
v noč tonem spet, o z muko, z muko . . .

V škrlat sem jaz odet,
v škrlat pregreh, v škrlat krvi . . .
Kot lilija rana srca ti blesti,
ko se smehljaš mi ves tih, ves bled . . .

Magajna Bogomir:

Parcival.

Daz was ein dinc, daz hiez der Grál,
erden wunsches überwal.

V njegovi sobi je molčanje v temnih zimskih nočeh. Megla se stiska v polpodzemsko jamo in v stekla zaprašena okna. Na stropu visi luč, oblečena v rdeč papir. Njen odsev se v nejasni svetli senci slika na okno. Ni v tej podzemski sobi rož, razen morda ledenih, ni slik, ni solnca, ni veselja. Stopinja zastane obiskovalcu, ko stopi skozi vrata in senca mu leže na obraz. Mu leže senca, ker ne vidi tistega tajnega in prečudnega, ki biva v njej. Nevidno je in skrito in odkrito le stanovalcu, mlademu, dvajsetletnemu, v trenutkih, ko ugasne svetiljka pod stropom in se odsev rdečega papirja zbríše s sten.

Ko se bliža polnoč in odzvanja zvon v rdečem zvoniku bližnje cerkve z valujočim pevanjem poslednji bežeči čas tistega dne, tedaj zaplavajo v sobo sence, njegove drage ljubljene. Tiho stoje ob postelji. Ves svetel imajo obraz. Njih sinja oblačila so prosojna kot zrak v daljavi.

Prihaja Sonja iz Zločina in kazni. Rahel nasmeh na barvanih ustnicah. Njen pogled, zasramovan od tisočerih, bi poljubljjal in na platno bi ga utisnil, če ne bi prihajali ljudje, odebeleli za vratom in izgovarjali svojih modrih misli nad njo. Prihaja deklica, imenovana v črtici tribunček, Marjuči, ki je v zimskih nočeh prenočevala v mestu ob morju na stopnišču svetega Justa, Rozmarinka iz zasanjane božične pravljice in Kondwiramur, imenovana že pred stoletji vzor prave ljubezni.

Tako je sedaj.

— — — — —
Tako je bilo poprej:

Soba, v sobi luč, na luči obešen hudič, kupljen v trgovini. Na mizi so stali dvoliterniki, krog mize šestorica, v ozračju cigaretni dim. Po hodnikih, temnih in vlažnih so odmevali vriski in petje. Prihajali so otroci do vrat, poslušali in odbežali. Govorjenje v sobi je izganjalo vse lepo skozi okno v noč. Hudič je krožil po zraku in se smejal. Šestorica mu je napivala iz dvolitrnikov. Obrazi, odsevani od rdečega papirja, so se videli kot da gore. Vstal je prvi in napil ljubici, vstal je drugi in napil ljubici, vstali so še drugi in zadnji je napil hudiču. Nikoli poprej niso napili hudiču, zato je njemu, lastniku sobice, stisnilo nekaj srce. — Bilo je kot spomin. Stisnilo mu je dušo. — Bilo je kot vest.

»Ali naj res zavrzem vse? Ali naj poteptam lepoto za vselej in vedno? Pristal bom na zdravico hudiču in pretrgane bodo zadnje vezi z dnevi, lepimi, solnčnimi. Bili so v resnici. Sedaj so v sanjah. — Potem jih ne bo več.«

Na steni je visela slika Marije, ki je bila mati Boga. »Imam jo še na steni in imam jo rad kot Palas Ateno, ona mi je baj, mitos, pravljica, ki je lepa, a ne verujem v njo,« je govoril tiste dni. Drugi niso govorili niti tega. Vedel je, da če pristane z zdravico, niti mitosa ne bo več.

Ozrl se je v sliko. Kako kliče včasih lepa podoba človeka! Vedno bližje in bližje gre, stisne obraz na njo in se razjoka. Oči so gledale v njeга, šle so vanj in mu prikovale dušo nase.

»Kaj ti je?« je vzkliknil nekdo iz družbe. Njemu pa je bilo, kot da je ugledal obraz matere, te svoje trpeče, na katero je nehal misliti že pred letom dni.

Udarila je ura dvanajst. Šestorica je odšla. Ugasnil je svetiljko in odprl okno. Megla je pritekla v sobo ter popila smrad vase. — — —

Iskal sem jo in vedel, da je luč. Ko sem jo našel, si nisem upal k njej, ne verujoč sebi in misleč, da biva v meni mrak. Luč je bila simbol — Beatrice, solnce — Pija, roža vrtnica — Amazonka, bojevnica — vse tri v eni osebi, ki je bila Kondwiramur. Ker se nisem upal k njej, se je obraz Beatrice zatemnil kot dan ob zahodu solnca, Pija je sklonila glavo kot roža v jeseni in Amazonka je spregovorila:

»Sramuj se, ker te je strah solnca, rože in moči!«

Odšla je Kondwiramur in prišla je tema z razuzdanostjo, posmehom lepoti in zaničevanjem moči. Zagazil sem v klisure, kjer je blato ležalo med čermi. Želel sem si je nazaj Kondwiramur — tega simbola sreče, taval v mraku in nisem vedel, da je nad prepadi gora, na katere bi moral, da bi zaklical vsemu svetu v obraz:

»Glejte jo in ne tlačite je v blato!«

Zaril je obraz v slamnico, mislil in molčal.

Takrat se je prikazal privid.

Parcival na konju belcu.

S tisočerimi srebrnimi nitkami je razgnala svetloba temo. Bila je kot zvezda jutranjica. Izginile so ledene rože. Duh pomladnega cvetja je napolnil ozračje. Nad njim nebo, na nebu solnce. Drevesa — eno ob drugem. Trdna debela kot novo življenje, veje vse sveže kot duša v pomladi. Studenec med travo in rože v prostoru nad trato.

Na konju belcu je sedel Parcival. Rahla meglica mu je krožila krog telesa. V očeh volja in moč ter duša lepa kot solnce.

Gledal je v privid. Šel je z roko skozi zrak in rezal z njo slike pred seboj. Spoznal je.

Parcival je pristopil.

»Jaz sem ti, ti si Parcival. Nikar ne skušaj sebe z roko kot si skušal Kondwiramur! Pokažem ti Grâl. V sebi ga imaš in vendar ga nisi videl. V Grâlu pa je Kondwiramur. Spoznaj in sprejmi jo ter ne beži pred njo in ne maži si, obupajoč nad seboj, nalašč srca! Lepa je Kondwiramur in vredna, da radi nje zapustiš dosedanje življenje. Čaka te. V razprostrtih rokah nosi rožo — to vrtnico prelepo, rdečo!«

V sobo se je vrnila noč. Noč pa ni bila tema. Jasnost in zvezde nadnebne so bile v njej. Bila je kot črni baržun. Samo solnce je ležalo v njej in čakalo, da ji v jutru nasuje srebra v naročje.

Spal je. V njem je bil Grâl, v Grâlu Kondwiramur.

France Vodnik:

Grob v puštinji.

V snu sem gledal utrujeni romar čudne prikazni.

Pred oltarjem neznanega Boga
 klečala je s sklenjenimi rokami moja deklica,
 vtopljena v molitev za rešitev mene,
 žalostnega in trudnega romarja rdečih voda...
 (plamen njenih molitev se je dvigal proti oltarju
 kakor od krčev zviti jok otroka, ki kliče mater...)
 O, bolj od angela je bila bela v svoji deviški nedolžnosti
 in ob pogledu nanjo so v meni vzdrteli svileni akordi mesečinske godbe!

Ali pregrinjalo v templju mojega videnja
 se je pretrgalo na dvoje (slika, ki so jo v zamaknjenju
 zrlle moje oči, je izgínila in še sem videl,
 toneč v silno brezdanjost naraščajočega mraka:
 štirje angeli - maščevalci so na rokah nosili ogromno krsto,
 a na nji je v ognjenih črkah blestelo moje ime.
 (V rokah sem tisti hip začutil prečudežno dehtečo rožo.)

A nisem šel, da se poklonim trpljenju
 in prosim odpuščanja svojo bolečino
 (o, prosili, prosili, prosili so zvoki ihteči!)
 in le šakalov in hijen mrzlo tuljenje
 me najde ležečega v grobu puštinje,
 kamor ne lije škrlatnega neba luč,
 neutrudno iskajoča in budeča speče
 in kamor ne seže klic oddaljenih stražarjev,
 ko mrtev čakam prihoda nevidnega Sodnika.

Popravi! V šte. 6—7 »Križa na gori« je v studiji Tineta Debeljaka: Ivan Pregelj v prvi dobi več tiskovnih napak. Namesto: in analistično — prav: in analitično (str. 103, vrsta 14 od zgoraj); namesto: v Josino sfero — prav: v »Zorino« sfero (str. 103, vrsta 9 od spodaj); namesto: osebnega kmeta — prav: osebnega kulta (str. 106, vrsta 21 od zgoraj); namesto: socialnega kmeta — prav: socialnega kulta (str. 106, vrsta 22 od zgoraj); namesto: dočim pa je bil starim »narod« oni suvereni objekt, ki naj umetnost služi s tem — prav: dočim pa je bil starim »narod« oni suvereni subjekt, ki naj mu umetnost služi s tem (str. 107, vrsta 6—7 od spodaj).

JUHAN

„JUHAN“

se dobi v vseh spe-
cerijskih prodajalnah

Hranilnica kmečkih občin Ljubljana,

Dunajska cesta št. 32
v hiši Zadrुžne zveze

Edini pupilarno varen zavod kmečkih občin, kjer nalagajo tudi sodišča in občine denar nedoletnih, preskrbljencev, preklicancev, ustanov, ubožnih in drugih javnih zakladov, varščin, zapuščin itd., itd.

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje, vezane vloge po dogovoru. Za varnost vlog jamči 21 večjih kmečkih občin-ustanoviteljic z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Vložne knjižice vseh drugih denarnih zavodov sprejema hranilnica kot gotov denar in se obrestovanje ne prekine. Vse davke vlog plača zavod sam. Spekulacija z vlogami izključena, ker je hranilnično poslovanje v smislu pravil pod nadzorstvom vladnega komisarja.